

SGU vill ha dialog om kulturmiljön

För SGU är det en utmaning att bidra med geologisk kunskap och underlag till naturstensindustrins utveckling, skriver myndigheten i en färsk rapport om framtida strategier för kulturmiljön.

TEXT: PETER WILLEBRAND

SGU ÄR EN AV MYNDIGHETERNA som förra året fick ett regeringsuppdrag att "utarbeta vägledande strategier för kulturmiljöfrågor" inom sitt verksamhetsområde.

– Vi ligger fortfarande i startgroparna. Till att börja med ska vi sammanställa vad vi redan arbetar med som tangerar uppdraget med kulturmiljöarbete. Vi tar ju i dag fram data och underlag som ännu tydligare skulle kunna kopplas till kulturmiljöns betydelse, säger Kristian Schoning, statsgeolog på SGU med ansvar för samhällsplanering.

HAN TAR SGU:s arbete med riksintresena som ett sådant exempel.

– Men det finns också en potential inom en rad andra områden, som besöksmål och geoturism, där vi vet att det finns ett stort intresse hos allmänheten. Det finns även många geologiska berättelser knutna till platser runtom i hela Sverige, där vi kan bidra till både historieskrivningen och en helhetssyn på natur och landskap. Det är ju inte minst en fråga som allt blir allt viktigare för den som arbetar med samhällsplanering, säger Kristian Schoning.

Han står också som författare till den skrivelse som SGU presenterade i började februari, och där man ger sin syn på uppgiften från regeringen.

i skrivelsen lyfter man fram platser som Ytterby, Hallands stenbrott och

Slipstensmuséet i Mässbacken utanför Orsa som exempel på kulturmiljömässigt och teknikhistoriskt intressanta miljöer. Man noterar även att naturstenen haft stor betydelse för byggnader som i dag anses vara värdefulla kulturmiljöer.

– Stenen har oftast varit av lokalt ursprung, säger Kristian Schoning.

SAMTIDIGT KONSTATERAS i rapporten att den svenska naturstensindustrin i dag är begränsad. Många naturstenssorter finns inte längre tillgängliga och kunskapen om brytning och bearbetning har gått förlorad. Som exempel tar man arbetet med den nedbrunna fastigheten vid Biblioteksgatan i Stockholm, där fasaden är byggd i Roslags sandsten som inte längre bryts aktivt.

Ur rapporten: "Den här bristen på råvara och kunskap om material och metoder kan vara en utmaning för bevarandet och utvecklandet av kulturmiljöer vid t ex restaurering, återställning och nybyggnation."

SGU understryker också att den egna naturstensverksamheten är begränsad och att det kan vara svårt att bistå med "geologisk kunskap och underlag som kan bidra till att naturstensindustrin".

– Därför är det också viktigt att påbörja en dialog med branscherna, inte minst för att få deras bild av hur man arbetar med kulturmiljön, säger Kristian Schoning. ■

Stenbrottet i Bärarp. Riksintressen är geografiska områden med nationell betydelse för olika samhällsintressen. Området ska skyddas från åtgärder som försvårar utnyttjandet av marken, när till exempel olika intressen står i konflikt och länsstyrelse och kommun ska fatta beslut.

FOTO: PER PIXEL PETERSSON

FOTO: KURT DERFÄLT

Från arbetet vid den nedbrunna fastigheten vid Biblioteksgatan i Stockholm. Fasaden är i Roslags sandsten som inte längre bryts aktivt.

"Det finns en potential inom en rad andra områden, som besöksmål och geoturism, där vi vet att det finns ett stort intresse hos allmänheten."

”Hallanddiagnejs bör snabbt bli ett ärende”

INTERNATIONELLT HAR DEN redan utsetts till ett globalt kulturarv. Men i Sverige väntar Hallanddiagnejsen fortfarande på att detalj-avgränsas som riksintresse. Sveriges geologiska undersökning (SGU) är en av myndigheterna som utpekar riksintressen, i SGU:s fall områden med särskilt värdefulla ämnen eller mineraler. Metaller och industrimineraler dominerar bland de 145 riksintressen som SGU pekat ut, medan 23 av dem är naturstenstäkter.

NÄR SGU BEDÖMER ETT riksintresse görs först en rad undersökningar innan man upprättar en så kallad detalj-avgränsning av området inom vilket fyndigheten finns. SGU arbetar löpande med detalj-avgränsningarna.

– Vi har hittills detalj-avgränsat knapp ett 90-tal. För tillfället har vi 13 pågående ärenden. Två naturstensfyndigheter finns bland dem: Rönnöfors Offerdalsskiffer och Brunflo Jämtlandskalksten, säger Peter Åkerhammar, utredare på SGU.

Den unika Hallanddiagnejsen tillhör de kvarvarande riksintressen som i avvaktan på en detalj-avgränsning hittills endast utmärkts med en koordinatsatt punkt.

– I praktiken är allt klart för att inleda arbetet med området för Hallanddiagnejsen. Det bör alltså inledas så snabbt det bara är möjligt. Vi har tidigare svarat på remisser om bland annat översiktsplaner från Falkenbergs kommun och länsstyrelsen i Hallands län, säger Peter Åkerhammar.

Hallanddiagnejsen är också en av tre svenska stensorter som har nominerats till att få kallas Global Heritage Stone Resource, en internationell utmärkelse som tilldelas en natursten som haft särskild betydelse för människans kulturarv. Björn Schouenborg, seniorforskare vid RISE-CBI, är ordförande i den internationella kommission som skapade konceptet för snart tio år sedan.

– Vi förväntar oss att Kolmårdsmarmor får en likadan utnämning inom kort, säger han. Det är viktigt att vi inser att många av våra naturstenstäkter i flera hundra år har haft stor betydelse för både svenskt och internationellt kulturarv.

Golvläggning

Naturstensgolv i bruk eller fix i entréer, gallerior och offentliga miljöer.

Narkesten.se